

Appreciatie amendementen Wet collectieve warmte (Wcw)

Geachte woordvoerders energie,

U behandelt op 19 juni de Wet collectieve warmte.

Deze wet is hard nodig voor de warmtetransitie en het betaalbaar houden van de energierekening. Daar heeft een [coalitie van tien partijen u al over benaderd op 4 juni](#).

Draagvlak en snelheid zijn cruciaal

Warmtenetten zijn in veel gevallen een goed alternatief voor aardgas en elektriciteit met de laagste maatschappelijke kosten. Snelheid is echter cruciaal om die 'laagste kosten' binnen bereik te krijgen. Immers, als de realisatie van warmtenetten te lang duurt, maken steeds meer bewoners en bedrijven eigen keuzes met bijbehorende effecten op netcongestie, betaalbaarheid en het rendabel krijgen van een warmtenet.

Voordat we ingaan op de amendementen willen wij aandacht vragen voor het beeld dat lijkt te ontstaan over de ontwikkeling van publieke warmtebedrijven. Het is niet zo dat iedere gemeente haar eigen warmtebedrijf gaat of moet oprichten. Dit beeld klopt niet. Publieke warmtebedrijven, bestaand en nieuw, bouwen voort op bestaande kennis en ervaring en zijn daarmee professionele bedrijven, met een publiek meerderheidsbelang. Dat meerderheidsbelang is van publieke partijen, waar gemeenten onderdeel van kunnen uitmaken. De kennis hoeft daarmee niet vanaf begin af aan opgebouwd te worden, maar wordt uit de bestaande organisaties ingezet. Daarnaast ontstaan er warmteservicebedrijven, waar wederom de ervaringen uit de bestaande partijen met waardevolle expertise kan worden ingezet. Er komen dus geen 342 gemeentelijke warmtebedrijven die direct door de politiek worden aangestuurd.

Er zijn veel amendementen ingediend die invloed hebben op snelheid en betaalbaarheid. Hieronder delen wij graag ons advies op de gemeenten, provincies en waterschappen meest relevante amendementen, gevolgd door een toelichting. Uiteraard bent u welkom om contact op te nemen als u vragen heeft over ons advies over deze of andere amendementen.

Amendement	Advies
Soepele overgang naar een publieke marktordening	
Amendement 16 over het verlengen van de ingroeiperiode tot 10 jaar na de inwerkingtreding (Erkens)	<i>Negatief</i>
Amendement 16 over het verlengen van de ingroeiperiode tot 10 jaar na de inwerkingtreding (Erkens) Amendement 21 over het aanpassen van de aanwijzingstermijn onder het overgangsrecht naar standaard 40 jaar (Erkens)	<i>Negatief</i>
Uitvoerbare warmtetransitie	
Amendement 10 over het vervangen van de 'eerst-komt-eerst-maakt-systematiek' door een selectieprocedure (Flach)	<i>Negatief</i>
Amendement 44 over voor kleine collectieve warmtesystemen die buiten een vastgestelde warmtekavel liggen, te kiezen voor een vrijstellingsregeling met een meldplicht in plaats van een ontheffing (Flach, Bontebal)	<i>Negatief</i>
Amendement 28 over de doorzettingsmacht voor verenigingen van eigenaren voor een aansluitovereenkomst op een collectieve warmtevoorziening (t.v.v. 20) (Grinwis, Bontebal)	<i>Negatief, tenzij nog wordt gewijzigd op stemverhoudingen</i>

Betaalbare warmtenetten met draagvlak	
Amendement 33 over het waarborgen van de relatieve betaalbaarheid van warmte voor huishoudens (Postma)	<i>Positief</i>
Amendement 34 over de mogelijkheid voor het Rijk om extra middelen aan het Vereveningsfonds toe te voegen ten behoeve van de financiële aantrekkelijkheid (Rooderkerk)	<i>Positief</i>
Amendement 37 over het laten vervallen van de mogelijkheid van stilzwijgende aanvaarding (Kops)	<i>Positief</i>
Amendement 38 over het altijd op kunnen zeggen van een leveringsovereenkomst (Kops)	<i>Positief</i>
Amendement 46 over het laten vervallen van het opzegverbod voor de eerste drie jaar na aanvang van de levering (Kops)	<i>Positief</i>

Soepele overgang naar een publieke marktordening

De realisatie van warmtenetten is gebaat bij een soepele en voortvarende overgang naar een nieuwe meer publieke marktordening. Daarom zijn wij voorstander van het opvolgen van het advies van verkenners Frans Rooijers richting versnelde publieke overname van private warmtebedrijven. Amendementen 16 en 21 zorgen juist voor vertraging in de warmtetransitie en brengen betaalbare warmtenetten verder buiten bereik.

- **Amendement 16 over het verlengen van de ingroeiperiode tot 10 jaar na de inwerkingtreding (Erkens)**
- **Amendement 21 over het aanpassen van de aanwijzingstermijn onder het overgangsrecht naar standaard 40 jaar (Erkens)**

Advies: Negatief

De VNG, UvW en IPO ontraden deze amendementen omdat ze niet zullen bijdragen aan het versnellen en betaalbaar maken van de transitie. Met de warmtetransitie ligt er een grote opgave voor het realiseren van warmtenetten voor bestaande woningen, instellingen en bedrijven. Voor een betaalbare transitie en een rendabel warmtenet is het nodig dat zo veel mogelijk gebruikers zich willen aansluiten op het warmtenet. Dit lukt alleen wanneer het warmtenet voor gebruikers betaalbaarder is dan aardgas of all-electric. Dit amendement ondergraaft die ambitie op drie manieren:

1. Het vertraagt de realisatie van warmtenetten:

Gemeenten zien commerciële warmtebedrijven hun investeringen beperken tot de wijken waar warmtenetten voor hen het hoogste rendement opleveren. Deze bedrijven investeren niet in het uitbreiden van de warmtenetten naar aangrenzende wijken (cherry picking). Ook worden er geen investeringen gedaan in leidingen en tracés die renderen op de langere termijn, maar nu al nodig zijn voor nieuwe gebiedsontwikkelingen. Een publiek warmtebedrijf kan vrijwel niet versnellen als het netten moet realiseren naast bestaande netten of daarvan afhankelijk is, zoals in Arnhem, Amsterdam, Leiden en Nijmegen het geval is. Het verlengen van de ingroeiperiode en het overgangsrecht, zoals voorgesteld in deze amendementen, houdt deze onwenselijke situatie langer in stand dan noodzakelijk.

2. Het verhoogt de kosten voor warmtenetten:

Het snel realiseren van nieuwe warmtenetten in de bestaande bouw is belangrijk voor een betaalbare aansluiting. Dat betekent dat er snel geïnvesteerd moet worden in nieuwe warmtenetten. Volgens het

advies van Frans Rooijers kan dat bijna alleen wanneer de warmtebedrijven worden overgenomen door de overheid. Deze amendementen versterken echter de positie van commerciële partijen, verhogen de termijn waarover rendement behaald zal worden, de zogeheten verdien capaciteit, en daarmee waarde van de warmtebedrijven zonder dat maatschappelijke waarde wordt toegevoegd. Een overname vergt dan een grotere investering. Deze hogere kosten worden doorberekend aan de warmtenetgebruikers.

3. Het verhoogt de totale kosten voor de gebruiker:

Het verlengen van de overgangstermijn naar 40 jaar, of wel tot maximaal 2076, heeft tot doel het vergroten van de investeringsbereidheid van bestaande commerciële bedrijven, maar biedt geen oplossing. Wij zien echter dat de hoogte van het haalbare rendement bepalend is voor de investeringsbereidheid van commerciële bedrijven. Voor het verbeteren van de betaalbaarheid voor de gebruikers is het juist van belang dat er sprake is van een redelijk rendement dat vergelijkbaar is met elektriciteit en gas (het plafond op de gemiddelde vermogenskosten (WACC)).

Het verlengen van de aanwijzingstermijn onder het overgangsrecht naar 40 jaar in plaats van 20 of 30 jaar betekent bovendien de introductie van meer risico's voor het betreffende bedrijf. Deze risico's worden doorberekend aan de gebruiker.

Tot slot

Het verhogen van de investeringsbereidheid hangt van veel factoren af. De belangrijkste factor is het rendement dat gehaald mag gaan worden. Verder zijn de nog op te stellen boekhoudkundige regels door de ACM een belangrijke variabele net als de kostengebaseerde tariefmethodiek. Bij een langere overgangstermijn zal dit de waardebepaling van bestaande en nog aan te leggen warmtenetten – waarvan grote delen inmiddels al lang zijn afgeschreven – compliceren. Deze amendementen voegen daarom niets toe aan de snelheid waarmee warmtebedrijven netten gaan aanleggen, maar verhogen wel de waarde van deze netten, zonder toevoeging van maatschappelijke waarde, en daarmee de investeringskosten voor de overname nu of in de toekomst. Dat is vanuit het publiek belang om betaalbaarheid te organiseren niet te verdedigen.

Betaalbare warmtenetten met draagvlak

Betaalbaarheid en draagvlak zijn essentieel voor de ontwikkeling van warmtenetten. De onderstaande amendementen dragen bij aan betaalbaarheid en vertrouwen in warmtebedrijven en daarmee aan het herstel van draagvlak voor warmtenetten.

- **Amendement 33** over het waarborgen van de relatieve betaalbaarheid van warmte voor huishoudens (Postma)
- **Amendement 34** over de mogelijkheid voor het Rijk om extra middelen aan het Vereveningsfonds toe te voegen ten behoeve van de financiële aantrekkelijkheid (Roederkerk)
- **Amendement 37** over het laten vervallen van de mogelijkheid van stilzwijgende aanvaarding (Kops)
- **Amendement 38** over het altijd op kunnen zeggen van een leveringsovereenkomst (Kops)
- **Amendement 46** over het laten vervallen van het opzegverbod voor de eerste drie jaar na aanvang van de levering (Kops)

Advies: Positief

Daar waar warmtenetten de laagste maatschappelijke kosten hebben, moet dat ook voor de eindgebruiker de financieel meest aantrekkelijke optie zijn. De maatregelen die hier initieel voor nodig zijn en door de minister zijn aangekondigd¹, vragen om nadere uitwerking. Amendement 33 waarborgt de nodige maatregelen ten behoeve van betaalbaarheid voor nu en in de toekomst. Wij steunen amendement 34 om de mogelijkheid te scheppen het Vereveningsfonds niet uitsluitend te verhalen bij de gebruikers via een opslag op het tarief van een warmtenet, vooral nu het nog relatief weinig mensen betreft en betaalbaarheid van warmtenetten erg kwetsbaar is.

Daarnaast steunen wij ook de bovengenoemde amendementen die de consumentenbescherming verbeteren en de afname van warmte beter doen aansluiten bij elektriciteit en gas, wat consumenten al kennen (37 t/m 39). Daarbij plaatsen wij de kanttekening dat meer vrijheid voor consumenten ook gevolgen zal hebben voor de tarieven, als risico's worden ingeprijsd. Dit amendement geeft warmtebedrijven en consumenten ruimte om afspraken te maken over contractduur, voorwaarden en bijbehorende tarieven, zoals in de levering van elektriciteit en gas. Dat zal het vertrouwen in warmtebedrijven en draagvlak voor warmtenetten vergroten. Zo worden warmtebedrijven met monopoliepositie verder uitgedaagd om van warmte een aantrekkelijk product te maken, wat innovatie en betaalbaarheid ten goede komt.

Uitvoerbare warmtetransitie

De onderstaande amendementen raken op een negatieve wijze aan de uitvoerbaarheid van de warmtetransitie voor gemeenten.

- **[Amendement 10](#) over het vervangen van de 'eerst-komt-eerst-maalt-systematiek' door een selectieprocedure (Flach)**

Advies: Negatief

Hoewel wij de zorgen over het 'eerst-komt-eerst-maal'-principe, horen wij van gemeenten dat zij juist blij zijn met deze systematiek. Op papier lijkt deze selectiemethode risico's te bevatten, maar gemeenten geven aan dat deze in de praktijk erg beperkt zullen zijn en zien juist veel problemen met de voorgestelde selectieprocedure.

Eerdere versies van het wetsvoorstel bevatten een uitgebreide aanwijzingsprocedure via een non-discriminatoire selectieprocedure. De 'eerst-komt-eerst-maalt'-methode is ontstaan in nauw overleg met gemeenten en provincies, die de wens hadden om vroegtijdig met warmtebedrijven nauw samen te werken en de selectieprocedure te vereenvoudigen. Niet volgens een nauw uitgezet proces waarin vraag en aanbod gescheiden worden uitgewerkt en daarna pas de samenwerking kan ontstaan, maar in een flexibel proces waarin met verschillende stakeholders een plan kan worden gemaakt, waarbij de gemeente de regie kan voeren. De eerst-komt-eerst-maalt-systematiek past hier beter bij.

- **[Amendement 44](#) over voor kleine collectieve warmtesystemen die buiten een vastgestelde warmtekavel liggen, te kiezen voor een vrijstellingsregeling met een meldplicht in plaats van een ontheffing (Flach, Bontebal)**

Advies: Negatief

Dit amendement vinden gemeenten zeer ongewenst omdat dit leidt tot "cherry-picking", ook wanneer deze beperkt is tot kleine systemen, buiten een vastgesteld kavel. Mogelijk is de komst van een

¹ [Kamerbrief actualisatie randvoorwaarden collectieve warmte 14 april 2025 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

warmtenet of de mogelijkheid daarvan wel al in het warmteprogramma opgenomen, terwijl het precies kavel nog moet worden aangewezen. De zorgen over (onnodige) vertraging in nieuwbouw delen wij niet. Gemeenten geven naast de warmtetransitie, zelf ook uitvoering aan de enorme opgave op het gebied van woningbouw en gebiedsontwikkeling. Gemeenten hebben de regierol gekregen, om de belangen lokaal, specifiek vanuit de verschillende opgaven en tussen klein collectief en grotere belang, zorgvuldig met elkaar af te wegen. Gemeenten zijn overigens niet gebaat bij langzame ontheffingsprocedures, met name in relatie tot de woningbouwopgave.

Verschillende lokale situaties vragen om verschillende afwegingen. De ontheffingsprocedure borgt dat deze afstemming en afweging plaats vindt, zodat de versnelde bouw of verduurzaming van een kleiner collectief of gebouw niet ten koste gaat van het tempo in de rest van de wijk of gemeente. Dit amendement is bovendien erg generiek geformuleerd, wat geen eer doet aan de verschillende situaties en onderlinge afhankelijkheden van de opgaven, waardoor het van toepassing zal zijn in situaties die niet relevant zijn voor de beoogde doelstelling van het amendement, terwijl hier wel de sturingsmogelijkheden worden beperkt.

Tot slot zal een generieke ontheffing voor kleine collectieve systemen de consumentenbescherming verder inperken voor de aangesloten inwoners. Tegelijkertijd is er nog steeds sprake van een monopolie. Dit is onwenselijk. Gemeenten en de toezichthouder ontvangen over dit deel van de markt de meeste klachten van bewoners. De grens voor kleine collectieve systemen is ooit in de wet gekomen om warmtegemeenschappen in positie te brengen. Warmtegemeenschappen hebben inmiddels een eigen positie in de wet gekregen. De ontheffing voor kleine collectieve systemen is daarmee overbodig. Het amendement bereikt het tegenovergestelde. Wij ontraden het amendement daarom.

- **Amendement 28 over de doorzettingsmacht voor verenigingen van eigenaren voor een aansluitovereenkomst op een collectieve warmtevoorziening (t.v.v. 20) (Grinwis, Bontebal)**

Advies: Negatief, tenzij amendement nog wordt gewijzigd

Allereerst ondersteunen VNG, UvW en IPO van harte de doelstelling van dit amendement. Het maakt het mogelijk om verenigingen van eigenaren de bevoegdheid te geven om te besluiten over noodzakelijke aanpassingen voor het collectief, zodat bewoners uit een VvE, die dat willen, kunnen aansluiten op een warmtenet.

Gemeenten wijzen echter op de (mogelijke) grote gevolgen voor het individu in de VvE en het belang van draagvlak. We ontraden daarom het amendement, tenzij er een verbeterde uitwerking komt van de gevolgen voor het eigendomsrecht en een betere aansluiting bij de gebruikelijke meerderheden bij de besluitvorming in VvE's in plaats een absolute meerderheid zoals opgenomen in het amendement.